

Program
Policy
Handlingsplan
Riktlinje

Riktlinje för serveringstillstånd

Dnr: MOKN 2025/00084-1.3.2

Beslutad av miljö- och konsumentnämnden: 2025-05-27

VÄSTERÅS STAD

Innehållsförteckning

BAKGRUND.....	3
ALKOHOLLAGEN EN SKYDDSLAG	3
EU:s RÄTTSREGLER	4
NATIONELL STRATEGI	4
KOMMUNENS ANSVAR ENLIGT ALKOHOLLAGEN	4
SYFTE MED RIKTLINJEN.....	5
MÅL	5
SERVERINGSTILLSTÅND.....	5
När krävs serveringstillstånd?	5
PERMANENTA TILLSTÅND TILL ALLMÄNHETEN.....	5
LÄMPLIGHETSPRÖVNING	5
LOKALENS BESKAFFENHET.....	7
SERVERINGSLOKAL	7
KÖK OCH MATUTBUD	8
BEFARADE OLÄGENHETER I FRÅGA OM ORDNING OCH NYKTERHET ELLER SÄRSKILD RISK FÖR MÄNNISKORS HÄLSA	9
SERVERINGSTIDER	10
RESTAURANGENS INRIKTNING.....	11
RESTAURANGENS LOKALISERING.....	11
IDROTTSANLÄGGNINGAR.....	12
UNGDOMSMILJÖER.....	12
UTESERVERINGAR	12
TILLFÄLLIGA TILLSTÅND TILL ALLMÄNHETEN.....	12
TILLSTÅND TILL SLUTNA SÄLLSKAP	13
PROVSMAKNING AV ALKOHOLHALTIGA DRYCKER OCH PREPARAT	14
GÅRDSFÖRSÄLJNING.....	15
UTREDNING OCH HANDLÄGGNING	16
TILLSYN ENLIGT ALKOHOLLAGEN	17
FÖREBYGGANDE TILLSYN	17
INRE TILLSYN.....	17
YTTRE TILLSYN	17
ADMINISTRATIVA ÅTGÄRDER/SANKTIONER.....	18
VAD HÄNDER OM MAN MISSKÖTER SITT TILLSTÅND?.....	18
ÖVERKLAGAN	19
SÅ HÄR ÖVERKLAGAR DU	19

Program	uttrycker värdegrunder och förhållningssätt för arbetet med utvecklingen av Västerås som ort inklusive koncernen Västerås stad
Policy	uttrycker värdegrunder och förhållningssätt för arbetet i koncernen Västerås stad
Handlingsplan	anger strategier och konkreta åtgärder för att nå den politiska viljeinriktningen och fastställda mål på olika nivåer i organisationen
Riktlinje	säkerställer ett riktigt agerande och en god kvalitet i handläggning och utförande i koncernen Västerås stad

BAKGRUND

Grunderna för alkoholpolitiken har fastställts av Sveriges riksdag. Målet är att minska den totala alkoholkonsumtionen och begränsa alkoholens skadeverkningar. Ett viktigt mål för alkoholpolitiken är att verka för att hela befolkningen har återhållsamma alkoholvanor och att befästa en alkoholkultur under ansvar. Alkoholen utgör en del av kulturmönstren i de allra flesta samhällen, också i det svenska. Det är likväl viktigt att verka för en kultur med lägre alkoholkonsumtion och minskat berusningsdrickande. För att nå målet återhållsamma alkoholvanor är det särskilt viktigt med attitydförändringar och opinionsbildning.

Alkohollagen, förkortad AL, utgör en av de bärande principerna i alkoholpolitiken och reglerar bestämmelserna om när, hur och var servering av alkoholdrycker får ske. Alkohollagen är en skyddslag, vilket innebär att de sociala aspekterna ska lyftas fram. Lagen poängterar att skyddsaspekter går före näringspolitiska bedömningar. I de fall alkoholpolitiska hänsyn ställs mot företagsekonomiska, ska alkoholpolitiska hänsyn ha företräde. Alkoholpolitiska olägenheter med anledning av alkoholservering måste motverkas. Allmänna grundsatser för serveringspolitiken har sedan länge varit att ordning och nykterhet ska råda vid servering. Samtidigt som hänsyn också bör tas till samhällsintresset att det finns restauranger så att människor kan samlas, äta, dricka och umgås både till vardags och till fest.

ALKOHOLLAGEN EN SKYDDSLAG

Alkohollagen är en social skyddslagstiftning. Det är således ingen självklar rättighet att få serveringstillstånd eller tillstånd till gårdsförsäljning, utan ska ses som en förmån från samhället. Varje ansökan prövas individuellt mot bakgrund av en alkoholpolitisk helhetssyn grundad på alkohollagens bestämmelser och kommunens riktlinjer.

Försäljning av alkoholdrycker ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras. Den som tar befattning med försäljning av alkoholdrycker ska se till att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället (3 kap 5 § AL).

Vid servering av alkoholdrycker ska ansvarig personal se till att måttfullhet iakttas och att störningar på grund av oordning eller onykterhet undviks (8 kap 20 § AL).

Alkoholdrycker får inte säljas eller annars lämnas ut till den som inte har fyllt 20 år. Beträffande folköl gäller motsvarande den som inte har fyllt 18 år. Servering av alkoholdrycker får ske till den som har fyllt 18 år (3 kap 7 § AL).

Alkoholdrycker får inte lämnas ut till den som är märkbart påverkad av alkohol eller andra berusningsmedel. Alkoholdrycker får inte lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att olovligen tillhandahållas någon. Den som lämnar ut alkoholdrycker ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått den ålder som anges i 7 § (3 kap 8 § AL).

Alkohollagen är även en tvingande lagstiftning, vilket betyder att kommunen **inte får** meddela serveringstillstånd om den sökande av någon anledning inte anses lämplig.

EU:s RÄTTSREGLER

Enligt EU:s rättsregler ska kriterierna vid tillståndsgivning:

- **Vara objektiva och icke diskriminerande**, vilket innebär att de ska innebära en garanti för att tillståndssökande behandlas lika och med rättssäkerhet.
- **Fordra lagstöd**, vilket innebär att tillståndsgivning ska bygga på i lag angivna grunder. Prövningen ska baseras på lag, förordning eller myndighetsföreskrifter. Överklagande kan ske till domstol.
- **Vara transparenta**, dvs vara publicerade och kända i förväg.

NATIONELL STRATEGI

I den samlade strategin för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken (ANDT-politiken) slås fast att samhället ska vara fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk. Målet betonar viljeinriktningen att komma till rätta med de samlade problem som bruk och missbruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak orsakar både individ och samhälle.

KOMMUNENS ANSVAR ENLIGT ALKOHOLLAGEN

Kommunen förfogar över de direkta redskapen när det gäller alkoholpolitiken i den del som avser tillståndsgivning och tillsyn enligt alkohollagens bestämmelser. I egenskap av tillståndsmyndighet ska kommunen på bästa möjliga sätt förverkliga intentionerna i alkohollagen. Miljö- och konsumentnämnden är den nämnd i kommunen som svarar för tillståndsgivningen, samt att det finns riktlinjer för verksamheten.

Kommunen ska tillhandahålla information om vad som gäller enligt lagen och anslutande föreskrifter samt riktlinjer för tillämpningen av föreskrifterna i kommunen (8 kap. 9 § AL).

Alkohollagen ger ett visst utrymme till lokal anpassning av när och var servering av alkoholdrycker ska tillåtas i kommunen.

Kommunen har rätt att ta ut avgift enligt självkostnadsprincipen för såväl prövning av ansökan om tillstånd samt för tillsynen.

SYFTE MED RIKTLINJEN

Riktlinjerna återger i väsentliga delar vad som gäller enligt lag och andra författningar, samt vad kommunen väger in i fråga om de omständigheter som hänsynen till lokala förhållanden ger anledning till. Riktlinjerna ska också säkerställa ett riktigt agerande och god kvalitet när det gäller tillståndsgivning och tillsyn vid alkoholservering i Västerås.

MÅL

Att skapa förutsättningar för en återhållsam alkoholkonsumtion och stimulera till god restaurangkultur samt arbeta för den nationella strategi som finns antagen och för att inga ungdomar under 18 år ska använda alkohol.

SERVERINGSTILLSTÅND

När krävs serveringstillstånd?

Serveringstillstånd krävs vid all typ av försäljning av spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker och av alkoholdrycksliknande preparat. Med servering menas varje form av alkoholförsäljning mot ersättning. Som ersättning räknas också de fall då alkoholdryck ingår i annan avgift, t ex entré avgift. Serveringstillstånd kan avse servering till allmänheten eller i förening, företag eller annat slutet sällskap. Det kan gälla servering året runt, årligen under en viss tidsperiod, under en enstaka tidsperiod eller vid ett enstaka tillfälle.

Servering av spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker får endast ske om tillstånd har meddelats i enlighet med alkohollagens bestämmelser.

Tillståndet kan begränsas till en viss tidsperiod/prövotid om det finns särskilda skäl för det.

PERMANENTA TILLSTÅND TILL ALLMÄNHETEN

Vid allmän prövning ska bedömas:

1. Sökandens lämplighet (8 kap 12 § AL)
2. Lokalens beskaffenhet (8 kap 15, 16 § AL)
3. Befarade olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa (8 kap 17 § AL)

LÄMPLIGHETSPRÖVNING

Serveringstillstånd får endast meddelas den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden samt omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som ställs upp i denna lag. Sökanden ska genom att avlägga ett prov visa att han eller hon har de kunskaper om denna lag och anslutande föreskrifter som krävs för att på ett författningsenligt sätt utöva verksamheten (8 kap 12 § AL).

Servering av alkoholdrycker är en socialt ansvarsfull uppgift. Kraven är därför högt ställda på sökandens lämplighet. Tillstånd kan inte beviljas ens för en "prövotid" om tveksamhet råder beträffande sökandens lämplighet. Innan tillstånd meddelas krävs en utredning som gör sannolikt att sökanden kommer att bedriva verksamheten enligt lagens bestämmelser. Sökanden måste visa att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt är lämplig. När prövningen avser en juridisk person riktas lämplighetskraven mot de fysiska personer som har ett betydande inflytande i rörelsen, t ex verkställande direktör, styrelseledamöter, bolagsdelägare, platschef, finansier eller aktieägare.

Tillståndsmyndigheten ska bl. a pröva:

- sökandensandel, d.v.s. ekonomisk skötsamhet och eventuell tidigare brottslig belastning,
- ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt.

Detta betyder att sökanden ska vara laglydig och ekonomiskt skötsam, d.v.s. benägen att fullgöra sina skyldigheter gentemot det allmänna. Sökanden får t ex inte ha misskött skatte- och avgiftsinbetalningar eller i övrigt ha varit vårdslös i ekonomiska sammanhang. Konkurs eller brottslig belastning kan påverka möjligheten att få tillstånd.

Det ska finnas ekonomiska förutsättningar för restaurangverksamheten. Då det gäller ett nytt företag eller en ny företagare är det viktigt att av en finansieringsplan kunna utläsa varifrån kapitalet kommer och om sökanden är ekonomiskt beroende av någon som är olämplig att bedriva serveringsrörelse. En bedömning bör också göras av i vilken mån sökanden är underkastad ekonomiska åtaganden som väsentligt begränsar hans eller hennes möjligheter att bestämma över serveringsrörelsens drift, t ex starkt begränsade leverans- eller marknadsföringsavtal.

Med omständigheter i övrigt kan också avses mognad och förmåga att leva upp till det ansvar som alkohollagen ålägger tillståndsinnehavaren, t ex vilja och förmåga att medverka till att god ordning råder inom den lokal eller plats där verksamheten bedrivs, samt att tillse att alkoholpolitiska olägenheter inte uppstår. Sökande måste också ha fyllt 20 år.

I ansökningsärenden är det sökanden som har bevisbördan. Det innebär att sökanden på begäran av tillståndsmyndigheten ska inkomma med de handlingar som behövs för prövningen, t ex hyreskontrakt, köpeavtal och finansieringsplan. Sökanden ska, sedan tillstånd beviljats, till kommunen anmäla den eller de personer som har utsetts att ansvara för alkoholserveringen. Den som är serveringsansvarig ska ha tillräcklig kunskap i alkohollagen för att kunna sköta uppgiften, fyllt 20 år och i övrigt vara lämplig för uppgiften och också vara medveten om sitt ansvar. När servering av alkoholdrycker bedrivs ska någon av de utsedda serveringsansvariga vara närvarande på serveringsstället och utöva tillsyn över serveringen.

Vid brottslighet som har anknytning till rörelsen, narkotikabrott, trafiknykterhetsbrott, våldsbrott samt ekonomisk brottslighet bör minst tre år förflyta sedan sökanden senast begick brott innan serveringstillstånd kan komma i fråga. Även då ett serveringstillstånd har återkallats bör minst tre år förflyta innan nytt tillstånd kan komma i fråga.

Den som ansöker om serveringstillstånd ska också visa att serveringsstället uppfyller alkohollagens krav. För de olika typerna av serveringstillstånd finns olika krav- framförallt när det gäller serveringsställets kök och matutbud.

Kunskaper i alkohollagstiftningen ska finnas hos den sökande, d.v.s. hos de personer med betydande inflytande som är aktiva i serveringsrörelsen.

KUNSKAPSPROV

För att få ett serveringstillstånd eller tillstånd för provsmakning av alkoholdrycker eller alkoholdryckslikande preparat ska du visa att du har kunskaper om alkohollagen genom att skriva ett prov som är framtaget av Folkhälsomyndigheten.

Undantag från skyldigheten att skriva prov är om du har ett gällande serveringstillstånd i Västerås eller i annan kommun med flera års dokumenterad erfarenhet utan anmärkning eller om du kan uppvisa ett godkänt nationellt kunskapsprov som du avlagt inom den senaste femårsperioden.

När den sökande är en juridisk person gäller kravet på att genomföra kunskapsprov den eller de fysiska personer som har ett betydande inflytande i företaget och är aktiva i serveringsverksamheten.

I mindre aktiebolag, handelsbolag eller liknande bör minst hälften av de personer som har betydande inflytande och är aktiva i rörelsen ha kunskaper i alkohollagstiftningen. I större företag där ägarna och den centrala företagsledningen inte är involverade i den dagliga driften, är det tillräckligt om kunskaper i alkohollagstiftningen finns hos de personer som arbetar operativt i ledande ställning, till exempel en restaurangchef.

Sökande har möjlighet till två omprov.

Bestämmelser om provet finns i en särskild föreskrift om kunskapsprov (HSLF-FS 2020:77).

LOKALENS BESKAFFENHET

SERVERINGSLOKAL

Lokaler som används för servering till allmänheten eller för servering till slutna sällskap av den som har stadigvarande serveringstillstånd ska vara lämpliga från brandsäkerhetssynpunkt (8 kap 16 § AL).

Serveringstillstånd ska omfatta ett visst avgränsat utrymme som disponeras av tillståndshavaren. (8 kap 14 § AL).

För att serveringstillstånd ska kunna beviljas måste lokalerna uppfylla vissa grundkrav:

- Serveringsställets lokaler ska i sin helhet vara godkända utan anmärkningar av räddningstjänsten. Sökande måste också kunna visa att han har dispositionsrätt till lokalen.
- Lokalen ska vara ändamålsenligt utformad och lätt överblickbar så att god ordning kan upprätthållas.
- Om ett serveringsställe ska byggas om och detta medför en väsentlig ändring av serveringslokalerna, ska medgivande inhämtas hos miljö- och konsumentnämnden. Även andra myndigheter kan behöva kontaktas.

Särskilt tillstånd kan meddelas för flera tillståndshavare att utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme. Om så har skett ska varje tillståndshavare svara för ordning och nykterhet inom serveringsutrymmet samt att för vad som i övrigt gäller denna lag iakttas under den tid han eller hon bedriver servering där.

KÖK OCH MATUTBUD

Stadigvarande tillstånd för servering till allmänheten får medges endast om serveringsstället har ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahåller lagad eller på annat sätt tillredd mat. Gästerna ska kunna erbjudas ett varierat utbud av maträtter. Efter klockan 23.00 får matutbudet begränsas till ett fåtal enklare rätter. Serveringsstället ska vara utrustat med ett i förhållande till lokalens storlek lämpligt antal sittplatser för matsservering. (8 kap 15 § AL)

Svensk alkohollagstiftning anger som en grundläggande förutsättning för servering av alkoholdrycker att lokalen är registrerad som livsmedelsanläggning enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004. Serveringsstället ska ha ett eget kök i anslutning till serveringslokalen. Utrustningen i köket ska hålla viss standard, t.ex. ska inte vanlig lägenhetsspis eller mikrovågsugn anses vara tillräcklig utrustning. Lagad eller tillredd mat ska tillhandahållas. Att maten ska vara lagad eller tillredd innebär att råvaror på något sätt ska ha förädlats på plats. Gästerna ska kunna erbjudas ett flertal maträtter av varierat slag. Det innebär att det ska finnas ett flertal såväl förrätter, som huvudrätter och efterrätter att välja mellan. Enbart sallader eller smörgåsar är således inte tillredd mat i lagens mening och tillgodoser inte heller kravet på ett varierat utbud av maträtter. Serveringsställen som bara serverar enklare anrättningar kan inte få serveringstillstånd. Det innebär att gatukök, caféer och liknande enklare serveringsställen inte kommer ifråga.

Efter kl. 23.00 ställs inte lika höga krav. Gästerna ska dock kunna erbjudas flera olika rätter, dock av enklare slag. Enbart chips och nötter är inte att anse som maträtter.

Lokalen ska vara så utformad att det finns utrymme för ett i förhållande till lokalens storlek lämpligt antal sittplatser för matservering. Gästerna ska i normalfallet kunna beställa och bli serverade vid bordet.

Finns det en drinkbar får den ta i anspråk endast en mindre del av ställets totala yta och vara belägen i nära anslutning till matsal.

Även på eventuell uteservering ska lagad mat kunna serveras, där ska finnas bord med sittplatser.

En noggrann prövning görs för varje enskilt serveringsställe och samråd sker med livsmedelsenheten inom miljö- och hälsoskyddsförvaltningen.

Vid pausservering i foajé till teater eller konsertlokal gäller inte kravet på kök och matservering.

BEFARADE OLÄGENHETER I FRÅGA OM ORDNING OCH NYKTERHET ELLER SÄRSKILD RISK FÖR MÄNNISKORS HÄLSA

Om alkoholservering på grund av serveringsställets belägenhet eller av andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa, får serveringstillstånd vägras även om övriga krav som uppställs i lagen är uppfyllda (8 kap 17 § AL).

Vid varje prövning av ett nytt tillstånd och vid varje väsentlig utökning av verksamheten i en befintlig restaurang, ska tillståndsmyndigheten beakta risken för olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa. Vid tillståndsprövningen ska mycket stor vikt fästas vid Polismyndighetens yttrande om ordningsläget i området kring serveringsstället och miljö- och hälsoskyddsförvaltningens bedömning av risken att närboende störs. Om alkoholpolitiska hänsyn vid tillståndsprövningen ställs mot företagsekonomiska eller näringspolitiska hänsyn, ska de alkoholpolitiska hänsynen ha företräde.

Faktorer av särskild betydelse ifråga om olägenheter är:

- Serveringstider.
- Restaurangens inriktning (t ex renodlad matrestaurang, nöjesverksamhet och målgrupp etc).
- Närhet till idrotts- eller nöjesanläggningar.
- Hur ungdomar ska skyddas.
- Restaurangens lokalisering, bostadsområde m m.

Ett serveringstillstånd kan vägras redan vid farhågor om att alkoholpolitiska olägenheter kan uppstå. Miljö- och konsumentnämnden ska redovisa vilka olägenheter det är fråga om samt grunden för befarade olägenheter. Ett beslut om avslag på en ansökan om serveringstillstånd ska sålunda vara väl motiverat utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Enbart en hänvisning till kommunala riktlinjer är alltså inte tillräckligt.

Restauranger med nöjesverksamhet för i huvudsak ungdomar ska inte erhålla serveringstillstånd. När spelverksamhet är ett dominerande inslag i restaurangens verksamhet ska inte serveringstillstånd beviljas, eftersom alkoholintag i samband med spel kan få oönskade sociala konsekvenser. Vid tillståndsprövning ska beaktas huruvida sökanden respekterar demokratiska principer och omfattar den grundläggande värderingen om alla människors lika värde och rätt till integritet. Stor restriktivitet ska gälla ifråga om serveringstillstånd i närheten av skolor, fritidsgårdar och sportanläggningar samt i andra miljöer där många ungdomar samlas. När det gäller en restaurang i ett bostadsområde bör övervägas i vilken utsträckning närboende kommer att störas om serveringstillstånd ges.

SERVERINGSTIDER

Kommunen beslutar under vilka tider alkoholdrycker får serveras. Vid bestämmande av tiden för servering ska särskilt beaktas vad som sägs i 17 §. Om inte kommunen beslutar annat får servering av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker inte påbörjas tidigare än kl. 11.00 och inte pågå längre än till kl. 01.00. Serveringsstället ska vara utrymt senast 30 minuter efter serveringstidens utgång (8 kap 19 § AL).

Serveringstider

Serveringstider gäller inomhus enligt lagens normaltider, kl.11.00-01.00, om inte risk för olägenheter befaras. Under förutsättning att Polismyndigheten tillstyrker bifall och att miljö- och hälsoskyddsförvaltningen inte befarar olägenheter, kan tillstånd ges till kl. 02.00 vardagar och helg. Tillstånd kan även ges till längst kl. 03.00 fredag, lördag och dag före helgdag. Om verksamheten uppfyller särskilt uppsatta krav kan tillstånd ges till längst 05.00 fredag, lördag och dag före helgdag.

Särskilda krav för serveringstid till 05.00

1. Serveringsstället ska vara välskött. Allvarliga problem med ordning och nykterhet som renderat i fler än en varning och/eller erinran ska inte ha förekommit de senaste två åren från datum för ansökan. Vid enstaka erinran eller varning ska ett års karenstid gälla.
2. Verksamheten ska under de senaste två åren ha bedrivits av juridisk person med i huvudsak samma fysiska personer i ägandet och ledningen.
3. Verksamheten ska tidigare ha beviljats utökad serveringstid till 03.00.
4. Det ska vara en särskilt hög nivå av säkerhet i lokalen och i anslutning till denna. Tillståndsinnehavaren ska kunna påvisa att det finns ett väl utvecklat säkerhetsarbete som omfattar brandskydd, gästernas säkerhet, hur man hanterar besvärliga gäster och köbildning.
5. Om serveringstillstånd beviljas till kl. 05.00 ska det ges med en provotid om ett år för att säkerställa att verksamheten bedrivs på ett ansvarsfullt sätt.

Vid anmärkningar mot serveringsstället kan kommunen begränsa serveringstiden eller vidta annan administrativ åtgärd.

Vid serveringstider på uteserveringar i bostadsområden tas stor hänsyn till miljö- och hälsoskyddsförvaltningens bedömning vad gäller risk för olägenheter och serveringstiden kan begränsas till kl. 22.00 för att förhindra störningar för närboende.

Arrangemang såsom festivaler, marknader, utomhuskonserter och liknande, där servering av alkohol sker under tillfälliga och provisoriska former är ur ordningssynpunkt mer resurskrävande för polisen. Spridning av högtalarförstärkt ljud från arrangemang utomhus är svår att begränsa. Ett sätt att komma tillrätta med störningsproblematiken är en begränsning av serveringstiden för arrangemanget. Upplevelsen av störning hos närboende förstärks också med antalet arrangemang med sent öppethållande. Med beaktande av ovanstående prövas varje enskilt ärende.

Under förutsättning att Polismyndigheten tillstyrker och miljö- och hälsoskyddsförvaltningen inte befarar olägenheter kan tillstånd ges längst till kl. 01.00 oberoende av veckodag.

Innehavare av stadigvarande serveringstillstånd kan högst tre gånger per år ges serveringstillstånd med utökade öppet- och serveringstider till kl. 03.00 även andra dagar än fredagar, lördagar och dag före helgdag.

Varje ansökan om serveringstider prövas individuellt varför avvikelser kan förekomma bl. a med beaktande av remissinstansernas yttrande.

RESTAURANGENS INRIKTNING

Alkohollagen har som princip att serveringstillstånd endast kan komma ifråga för restauranger vars huvudsyfte är att servera gästerna lagad mat. Ambitionen ifråga om matutbudet ska värderas noggrant i syfte att förhindra renodlade dryckesställen. Flera restauranger erbjuder sina gäster någon form av underhållning. Det är i dessa fall viktigt att det av ansökan framgår vad för slags underhållning som erbjuds och till vilken publik man vänder sig. Restauranger med nöjesverksamhet för i huvudsak ungdomar ska inte erhålla serveringstillstånd. När spelverksamhet är ett dominerande inslag i restaurangens verksamhet ska ej serveringstillstånd beviljas, då alkoholintag i samband med spel kan få oönskade sociala konsekvenser.

RESTAURANGENS LOKALISERING

Den alkoholrelaterade brottsligheten - skadegörelse och misshandel - samt berusningsdrickandet ökar i vårt samhälle. En överetablering av restauranger innebär också störningar och påfrestningar för närboende, då många restauranggäster uppträder störande på allmänna platser i restaurangernas närhet. Stor restriktivitet ska gälla ifråga om serveringstillstånd i närheten av skolor, fritidsgårdar och sportanläggningar samt i andra miljöer där många ungdomar samlas. När det gäller en restaurang i ett bostadsområde ska kommunen överväga i vilken utsträckning närboende kommer att störas om serveringstillstånd ges. Om koncentrationen av serveringsställen inom ett område

blir sådant att ytterligare tillstånd riskerar medföra problem av alkoholpolitisk karaktär, kan ansökan avslås.

IDROTTSANLÄGGNINGAR

Idrott, alkohol och droger hör inte ihop. Vid tillståndsprövning i samband med idrottsliga evenemang bör särskilt beaktas att eventuell alkoholserving inte inkräktar på denna grundläggande alkoholpolitiska värdering. Många idrottsevenemang har dessutom, förutom många unga idrottsutövare, även en ung publik. Stor återhållsamhet gäller ifråga om tillstånd i samband med idrottsevenemang.

I de fall serveringstillstånd kan beviljas inom idrottsanläggningar gäller att det ska vara fråga om restaurangverksamhet som uppfyller alkohollagens krav beträffande tillståndsinnehavare, lokaler, kök och matutbud etc.

UNGDOMSMILJÖER

Skyddet för ungdomar går som en röd tråd genom den svenska alkohollagstiftningen. Det finns i samhället en bred uppslutning kring uppfattningen att sociala hänsyn till skydd för barn och ungdomar ska ges företräde när andra intressen gör sig gällande. I all tillståndsprövning ska barn- och ungdomsperspektivet vägas in. Tillstånd för servering av alkoholdrycker meddelas inte för utpräglade ungdomsevenemang.

UTESERVERINGAR

Samma regler gäller för alkoholserving utomhus som inomhus. För tillstånd till uteservering krävs dispositionsrätt till marken och att uteserveringen finns i omedelbar närhet till restaurangen. Medgivande till uteservering på längre avstånd från ett serveringsställe, såsom satellitserveringar, ges inte. Dess belägenhet ska vara sådan att den kan överblickas bland annat för att personalen ska kunna kontrollera vilka gäster som får tillgång till alkoholdrycker samt kunna upptäcka om olägenheter uppstår. Uteserveringen ska vara tydligt avgränsad. Flaggspel och rep kan inte accepteras.

Syftet med avgränsningen är att tydliggöra var servering av alkoholdrycker får ske. Sittplatser för ätande gäster ska finnas och lagad mat ska tillhandahållas.

Begränsning av öppettider i förhållande till restaurangens tider kan beslutas då risk föreligger att närboende utsätts för störningar.

TILLFÄLLIGA TILLSTÅND TILL ALLMÄNHETEN

Tillfälliga tillstånd till allmänheten kan bli aktuella i samband med festivaler och evenemang. Det kan vara evenemang med i huvudsak lokal anknytning, men även nationella och internationella sammankomster kan förekomma. Ansökningar om tillfälliga tillstånd till allmänheten prövas i samma ordning som stadigvarande tillstånd. Stora krav ställs på tillståndshavarens lämplighet. Tillredd mat ska

tillhandahållas, minst 4 – 5 maträtter, under restaurangliknande former, men krav på kök föreligger ej.

Alkoholserveringen ska ingå som en del i ett evenemang, som har annat huvudsakligt syfte än alkoholserveringen. Evenemang som i huvudsak vänder sig till en publik under 20 år kan inte meddelas tillstånd. Bedömning görs med utgångspunkt från marknadsföring, val av musikstil eller artist och verksamhetsbeskrivning i övrigt. Stor återhållsamhet gäller beträffande tillstånd i samband med idrottsevenemang. Sökanden ska ha beviljats markupplåtelse. Miljö- och hälsoskyddsförvaltningens krav på livsmedelshantering ska vara uppfyllda och omgivningshygieniska och sanitära förhållanden ska vara tillfredsställande lösta. Serveringen ska bedrivas på en avgränsad serveringsyta med lämpligt antal sittplatser och acceptabla avgränsningar mot omgivningen.

Betryggande tillsyn över serveringen ska vara garanterad. Under förutsättning att Polismyndigheten tillstyrker bifall och miljö- och hälsoskyddsförvaltningen inte befarar olägenheter kan tillstånd ges längst till kl. 01.00 oberoende av veckodag.

Vid prövning av arrangemanget och serveringstidens längd ska miljö- och hälsoskyddsförvaltningens och polismyndighetens bedömning av risk för störning och oordning ha stor betydelse.

TILLSTÅND TILL SLUTNA SÄLLSKAP

Serveringstillstånd kan meddelas för servering till slutet sällskap. Tillstånd kan avse servering året runt eller årligen under en viss tidsperiod (stadigvarande tillstånd). Tillstånd kan även avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle. Slutet sällskap är en begränsad krets av personer som har någon form av gemensamt intresse i företag, förening eller annan sammanslutning. Det gemensamma intresset avser något utöver den tillställning då alkohol serveras och alkoholen ska således endast vara ett komplement till den ordinarie verksamheten. Ett slutet sällskap kan vara inbjudna släktingar, vänner och kollegor vid t ex bröllop och födelsedagar.

För bedömning av om ett sällskap ska anses vara slutet eller inte bör särskilt beaktas:

- Hur medlemskap förvärvas.
- Om det finns något innehållsmässigt samband mellan medlemmarna i sällskapet.
- Omfattningen av det slutna sällskapet.
- Utformningen av eventuell annonsering.

Vid varje serveringstillfälle ska arrangören veta exakt vilka personer som deltar, t ex genom anmälan eller bokning. Grupp/sällskap får ej bildas på stället. Serveringslokalen får inte vara öppen för insläpp av nya gäster under pågående tillställning. Förhållanden såsom att entréavgifter tas ut och att lokalen är öppen för nya gäster under tiden tillställningen pågår medför att serveringen får anses

riktad till allmänheten. Verksamhet som betraktas som offentlig enligt ordningslagens 2 kap 3 § kan inte meddelas tillstånd till slutet sällskap. Någon form av tillredd mat ska tillhandahållas.

Samma höga krav som vid tillstånd för servering till allmänheten ställs på sökandens vandel och kunskaper i alkohollagstiftningen ska finnas. Kunskapsprövning sker genom att avlägga ett datorbaserat prov hos kommunen.

Ett stadigvarande tillstånd kan vara en s k klubb rättighet d.v.s. tillstånd för ett visst sällskap som förening, företag, personalgrupp eller liknande eller en s k festvåningsrättighet, d v s ett tillstånd till en restaurangrörelse som på beställning bedriver servering till olika slutna sällskap. När det gäller yrkesmässig servering krävs registrering av verksamheten hos miljö- och hälsoskyddsförvaltningens livsmedelsenhet.

När det gäller permanent tillstånd för festvåningsverksamhet görs samma lokalprövning, inklusive kök och matutbud som för tillstånd till allmänheten. Den som driver **cateringverksamhet** för slutna sällskap kan meddelas stadigvarande serveringstillstånd under förutsättning att den lokal där servering äger rum för varje tillfälle anmäls till och godkänns av kommunen. Den som bedriver cateringverksamhet ska ha ett eget kök för tillredning av mat för att få stadigvarande serveringstillstånd. Innebörden är att cateringföretag inte ska behöva söka tillstånd vid varje serveringstillfälle, utan kan erhålla ett mer stadigvarande tillstånd.

Tillfälliga tillstånd kan gälla enstaka tillfälle eller enstaka tidsperiod. Med enstaka tidsperiod avses några dagar upp till ett par månader (två månader). **Tillfälliga tillstånd till slutet sällskap meddelas högst 12 gånger per år.** Vid fler tillfällen är det att betrakta som regelbundet återkommande verksamhet, sökande kan då komma att uppmanas söka stadigvarande tillstånd.

I Västerås stad gäller normalt serveringstider för slutna sällskap enligt lagens normaltider 11.00 – 01.00. Slutna sällskap kan vid särskilda tillfällen; t ex jubileum, bröllop och födelsedagar söka tillfälligt utökat serveringstillstånd, dock längst till kl. 03.00.

PROVSMAKNING AV ALKOHOLHALTIGA DRYCKER OCH PREPARAT

Den som tillverkar alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat från råvaror som produceras på den egna gården och som har ett stadigvarande serveringstillstånd har rätt att, efter anmälan till kommunen, vid tillverkningsstället erbjuda provsmakning av de egenproducerade dryckerna eller preparaten.

Om sådant tillstånd saknas, får tillverkaren erbjuda provsmakning av egentillverkade alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat vid tillverkningsstället efter särskilt tillstånd för provsmakning.

GÅRDSFÖRSÄLJNING

En småskalig oberoende tillverkare av alkoholdrycker har möjlighet att ansöka om gårdsförsäljningstillstånd från och med den 1 juni 2025 då ändringarna i alkohollagen träder i kraft. Tillståndet innebär att tillverkaren har rätt att sälja en viss mängd egenproducerad alkoholdryck till enskilda konsumenter. För att tillstånd ska beviljas fordras att gårdsförsäljningen äger rum efter att konsumenten deltagit i ett kostnadsbelagt besöksarrangemang som har anknytning till den alkoholdryck som tillståndet gäller. I samband med arrangemanget ska information lämnas om alkoholens skadeverkningar. Tillståndshavaren eller en försäljningsansvarig person ska alltid vara närvarande och ha tillsyn över försäljningen. Dessutom ska tillståndshavaren utöva särskild kontroll över försäljningen i enlighet med ett framtaget egenkontrollprogram. Försäljningen får äga rum mellan kl 10.00 och kl 20.00 samtliga veckodagar. Tillståndet ska avse ett visst avgränsat utrymme där försäljningen av alkoholdrycker ska ske. Utrymmet ska disponeras av tillståndshavaren. Flera tillståndshavare får inte utnyttja ett gemensamt utrymme för gårdsförsäljning.

Försäljningen till varje enskild konsument får inte överstiga 0,7 liter spritdrycker, tre liter vin, tre liter starköl och tre liter andra jästa alkoholdrycker vid samma besökstillfälle. Priset på alkoholdrycker som säljs genom gårdsförsäljning får inte sättas lägre än tillverkningskostnaden samt ett skäligt påslag. Åldersgränsen för att få köpa alkoholdrycker är 20 år.

Om det finns risk att gårdsförsäljningen kan medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller om det av andra omständigheter finns risk för människors hälsa på grund av försäljningsställets belägenhet, besöksarrangemangets utformning eller andra omständigheter kan tillstånd vägras. Försäljningens påverkan på barn och ungdomar ska särskilt beaktas.

Det närmare beskrivning som står angiven under rubriken "Befarade olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa" gäller även gårdsförsäljning. Detsamma gäller den information som står under rubrikerna "Idrottsanläggningar och "Ungdomsmiljöer"

Gårdsförsäljningstillstånd får meddelas endast den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden samt omständigheterna i övrigt är lämplig att bedriva verksamheten och visar att den kommer att bedrivas enligt de krav som ställs upp i denna lag och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Mer information om lämplighetsprövning finns under rubriken "Serveringstillstånd".

Sökanden ska genom att avlägga ett prov också visa att han eller hon har de kunskaper om alkohollagen och anslutande föreskrifter som krävs för att på ett författningsenligt sätt kunna bedriva verksamhet med gårdsförsäljning. De krav

som gäller vilka och hur många som ska genomföra prov under rubriken "kunskapsprov" gäller även gårdsförsäljning.

Ett gårdsförsäljningstillstånd ska avse viss tid och får som längst gälla till och med den 31 maj 2031

En ansökan om gårdsförsäljningstillstånd får inte bifallas utan att Polismyndighetens yttrande har inhämtats.

Ansökan om gårdsförsäljningstillstånd görs skriftligen till miljö- och hälsoskyddsförvaltningen. Ansökan ska innehålla egenkontrollprogrammet och övriga uppgifter som behövs för tillståndsprövningen.

Västerås stad tar ut en avgift för prövningen av ansökan om gårdsförsäljningstillstånd samt för tillsyn enligt 9 kap. enligt av Kommunfullmäktige fastställd taxa.

Alkohollagens bestämmelser om straffansvar och överklagande ska gälla även för gårdsförsäljning.

UTREDNING OCH HANDLÄGGNING

Tjänstemän utreder ansökningar och bedriver tillsyn på uppdrag av miljö- och konsumentnämnden.

Från att ansökan är komplett gäller följande handläggningstider;

- Stadigvarande tillstånd samt gårdsförsäljningstillstånd, beslut inom 4 veckor.
- Ändring i befintligt tillstånd, beslut inom 4 veckor.
- Tillfälligt tillstånd till allmänheten, beslut inom 4 veckor.
- Tillfälligt tillstånd till slutet sällskap, beslut inom 4 veckor.
- Vid konkursförvaltning, beslut inom 1 vecka.
- Anmälan vid catering, beslut inom 1-2 veckor.

För att en ansökan ska bedömas som komplett ska den sökande ha lämnat in de uppgifter och handlingar som behövs för att nämnden ska kunna göra en lämplighetsprövning. Dessutom ska lokalerna vara så färdigställda att det går att bedöma att alkohollagens krav uppfylls. Även kunskapsprov ska vara genomfört med godkänt resultat.

Avgifter

Kommunen har rätt att ta ut avgifter för utredningar och tillsyn. Kommunfullmäktige fattar beslut om avgifternas storlek, vilka framgår av separata taxebestämmelser.

TILLSYN ENLIGT ALKOHOLLAGEN

Folkhälsomyndigheten har, med de begränsningar som anges i 3 och 4 §§, tillsyn över efterlevnaden av denna lag och anslutande föreskrifter. Länsstyrelsen har tillsyn inom länet. Länsstyrelsen ska också biträda kommunerna med råd i deras verksamhet. (9 kap 1 § AL).

Kommunen och polismyndigheten har tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för servering av alkoholdrycker. Kommunen och polismyndigheten har också tillsyn över detaljhandeln med folköl.

Kommunen ska upprätta en tillsynsplan som ska ges in till länsstyrelsen. (9 kap 2 § AL).

Kommunen och polismyndigheten svarar för den direkta tillsynen när det gäller all alkoholserving i kommunen. Övriga tillsynsmyndigheter är Länsstyrelsen och Folkhälsomyndigheten.

FÖREBYGGANDE TILLSYN

Den förebyggande tillsynen syftar till att ge berörda sökande och tillståndsinnehavare en allsidig information om alkohollagstiftningen och dess konsekvenser för aktuell verksamhet, samt kontrollera att tillståndsinnehavare har kunskap om gällande regler.

INRE TILLSYN

Med inre tillsyn avses kontroll av uppgifter från olika myndigheter, främst i frågor av ekonomisk art, men även rapporter angående tillståndsinnehavarensandel och utförda restauranginspektioner från andra myndigheter. Till den inre tillsynen räknas också en fortlöpande bevakning av restaurangernas marknadsföring i annonser och dylikt. För genomförande av den inre tillsynen inhämtas upplysningar från Polis- och Kronofogdemyndigheten, Skatteverket, Räddningstjänsten samt internt inom miljö och hälsoskyddsförvaltningen. Ett ömsesidigt och väl utvecklat samarbete med dessa myndigheter, liksom även med länsstyrelse och domstolar är en förutsättning för att uppnå en bra restaurangtillsyn.

YTTRE TILLSYN

Den yttre tillsynen innebär en kontroll av att restaurangernas alkoholserving sker i enlighet med tillståndet och inte bryter mot gällande lag. Den yttre tillsynen sker alltid oanmält och det ligger i sakens natur att den sker när verksamhet pågår.

Västerås stad har ett nära samarbete med Polismyndigheten, Räddningstjänsten, Tullverket och Skatteverket för att genomföra sin samordnad tillsyn.

Följande moment ingår bland annat i tillsynen:

- Att serveringen av alkoholdrycker sker med återhållsamhet, att servering ej sker till berusade gäster.
- Att servering av alkoholdrycker ej sker till personer under 18 år.
- Att lagad mat tillhandahålls under hela serveringstiden.
- Att ordningen är god i och utanför serveringslokalen.
- Att serveringsansvarig person finns tillgänglig på serveringsstället.
- Att personalen på serveringsstället ej vidtar åtgärder i syfte att förmå någon gäst till inköp av alkoholdrycker.
- Restaurangens redovisningsrutiner.

Tillståndshavare ska på tillståndsmyndighets begäran lämna tillträde till serveringslokalerna, tillhandahålla handlingar som rör verksamheten, redovisa uppgifter om verksamhetens omfattning och utveckling och i övrigt utan ersättning vara behjälplig vid tillsynen. Den yttre tillsynen kräver i regel inspektion på restaurangen kvälls- eller nattetid framförallt hos restauranger med nöjesinriktning men kan också ske dagtid. Tillsynsbesöken bör om möjligt genomföras av två personer – bland annat av säkerhetsskäl, och för att kunna bestyrka uppgifter i inspektionsrapporten, vilka kan leda till ingripanden och omprövning av serveringstillståndet. Tillsynsbesök ska dokumenteras i en inspektionsrapport och kommuniceras med tillståndshavaren.

I Västerås stad har miljö- och konsumentnämnden uttalat att tillsyn och uppföljning av serveringstillstånd ska ske minst en gång per år och restaurang. Den yttre tillsynen planeras och bestäms till att lägga resurserna där behov finns. Varje restaurang får därmed inte besök varje år, utan det kan bli vartannat eller var tredje år. Serveringsställen som t.ex. äldreboenderestauranger tillhör de som besöks mer sällan medan nöjesrestauranger eller restauranger med kända störningar tillsynas mer frekvent.

ADMINISTRATIVA ÅTGÄRDER/SANKTIONER

VAD HÄNDER OM MAN MISSKÖTER SITT TILLSTÅND?

Sanktionerna enligt alkohollagen består av:

- Erinran 9 kap 17 § AL
- Varning 9 kap 17 § AL
- Återkallelse 9 kap 18 § AL

En kommun får meddela en innehavare av serveringstillstånd en erinran, eller i allvarligare fall eller vid upprepade överträdelser, en varning om denne inte

1. Uppfyller de krav som gällde för tillståndets meddelande, eller
2. Följder de bestämmelser som gäller för servering enligt denna lag eller de villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen

En kommun ska återkalla ett serveringstillstånd om

1. Tillståndet inte längre utnyttjas.
2. Det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på serveringsstället eller i anslutning till detta utan att tillståndshavaren har ingripit, eller

3. Tillståndshavaren har brutit mot denna lag eller vad som i övrigt gäller för tillståndet på ett sådant sätt att varning inte är en tillräckligt ingripande åtgärd, eller har tilldelats en eller flera varningar utan att de förhållanden som föranlett varningen har rättats till.

Erinran ska kunna användas vid lindriga förseelser. Däremot är inte avsikten att varje förseelse ska medföra påföljd. Om det uppenbarligen rör sig om ett enstaka tillfälle bör påföljd också kunna underlåtas.

Varning bör komma ifråga som en påföljd vid överträdelser som är allvarliga, dock inte i sådan grad att en återkallelse ter sig nödvändig. Det kan röra sig om brister i ekonomiskt hänseende eller personlig lämplighet, servering av underårig samt upprepade förseelser av i och för sig lindrig art.

Varning bör åtföljas av utökade uppföljningar.

Om en tillståndshavare tidigare har tilldelats en eller flera varningar och gör sig skyldig till en ny förseelse som inte endast är bagatellartad eller underlåter att rätta till missförhållande som föranlett varning bör man överväga att dra in tillståndet.

Även vid en ordning där påföljderna kan trappas upp successivt är det uppenbart att det finns tillfällen då återkallelse måste ske utan föregående varning. Exempel på sådana fall är allvarlig ekonomisk misskötsamhet, att tillståndshavaren gjort sig skyldig till brott som gör honom olämplig, att det förekommit brottslig verksamhet i eller i anslutning till serveringsstället med hans vetskap och utan att han har ingripit eller det visar sig att mer än tillfällig servering av underårig eller upprepade fall av ordningsstörningar har förekommit utan att tillståndsmyndigheten har fått kännedom om det.

Om den som fått serveringstillstånd har försatts i konkurs, upphör tillståndet att gälla omedelbart. Tillståndet upphör också att gälla när verksamheten säljs.

ÖVERKLAGAN

SÅ HÄR ÖVERKLAGAR DU

Vid avslag eller sanktioner kan beslut överklagas till Förvaltningsrätten. Skrivelse ska då skickas till Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen, Serveringstillstånd, 721 87 Västerås, inom tre veckor från delgivning av beslutet.

VÄSTERÅS STAD

Kontaktcenter: 021-39 00 00

www.vasteras.se